

opusdei.org

La “militarada” "Memòria ingènua"

Llibre escrit per Alfons Balcells Gorina (1915-2002), publicat per l'editorial La Formiga d'Or.

24/12/2010

En arribar l'estiu de l'any 1936, Adolf Hitler, amo absolut d'Alemanya des de feia just dos anys, amb el 88% dels vots en la darrera consulta mitjanament democràtica que s'havia fet al país, havia proscrit els jueus, havia fet de l'esvàstica la senyera oficial germànica i començava a violar sistemàticament

el tractat de Versalles. Benito Mussolini acabava d'envair Etiòpia. I a França, el mes de maig el *Front Populaire* havia guanyat les eleccions, i començava a governar Léon Blum, que emprengué una reforma laboral sense precedents, semblant al *New Deal* social que l'any anterior havia iniciat Franklin D. Roosevelt als EUA.

A Espanya, des del mes de febrer, el triomf electoral d'un altre Front Popular, amb un programa moderat d'esquerra sobre el paper, esdevingué el tret de sortida d'un seguit d'accions i reaccions de molta gent del carrer. Masses anònimes començaven a fer una guerra pel seu compte, potser al marge dels polítics, però limitant-se a portar fins a les darreres conseqüències cadascuna de les idees crispades i amenaces verbals que la classe política, cada cop més bel·ligerant, discutia al parlament. I així, per exemple, la

presa de posició institucional d'algunes lleis enfront del fet religiós, es convertia al carrer, primer esporàdicament i després de manera més sistemàtica, en l'actuació incontrolada de grups de menjacapellans, que més endavant arribarien a fer una persecució indiscriminada contra tot i tothom que fes flaire d'encens, de sotana o de medalla pia, amb la pretesa justificació que alguns, o molts d'ells, eren més aviat trabucaires.

El mes de juliol del 1936, havia acabat cinquè de medicina. Un any més, i seria metge.

M'havia guanyat un bon estiu. Els pares, però, més assenyats que jo, decidiren no moure's de Barcelona, per la situació general del país, que feia preveure alguna cosa grossa a tothom que tenia dos dits de front.

La decisió dels pares no ens va agradar, als quatre germans. Jo,

concretament, no trepitjava gens de peus a terra, i la situació social i política no em semblava que hagués de derivar vers cap cosa traumàtica: igual com s'havia crispat l'ambient, de la mateixa manera es descriparia, pensava. I a primers de mes vam demanar que ens deixessin anar a nosaltres sols a Caldetes, mentre "tot allò" (que tant els preocupava) es resolia. I sorprenentment, ens van donar el permís per anar-nos-en. Devien pensar que si passava alguna cosa, potser estaríem més segurs a Caldetes que a Barcelona.

Ens van fer prometre solemnement, per això, que tornaríem de seguida a casa en el cas que, "pel que fos", ens truquessin per telèfon. Les expressions que s'utilitzaven aquells dies eren sempre així, com enigmàtiques, tant per part dels pares com per part nostra: ells ho

deien per no cridar el mal temps, i nosaltres per fer broma.

Estàvem convençuts que “tot allò” eren elucubracions del pare no gaire fonamentades. Que hi havia militars i anarquistes nerviosos, era evident per a tothom, però no pensàvem que fossin capaços de sortir al carrer amb ganes de posar-se a disparar. Potser farien pressions, potser algun cop de puny a la taula i un duel a primera sang, i tothom cap a casa.

Però les prevencions del pare tenien base. El meu pare coneixia molt en Josep Pellicer i Llimona, que com a accionista majoritari d'una firma de productes químics, Colorants i Explosius, relacionats amb la indústria militar, tenia informacions, o si més no indicis, que qualsevol dia “allò” havia de rebentar, i seriosament. Segurament estaven rebent una quantitat de comandes

fora del normal des de diversos àmbits.

El dia 10 de juliol, un grup de falangistes assaltaven l'emissora de Ràdio València, i anunciaven que «dintre de pocs dies es durà a terme la revolució nacional sindicalista que ens redimirà». L'acció era contestada immediatament per grups d'esquerra. A Madrid, mentrestant, feia ja un mes que durava la vaga de la construcció, seguida per 80.000 treballadors. A *La Vanguardia* del 12 de juliol es llegia: «Estem davant el cas inaudit d'uns governs que no han pogut ni començar a governar perquè els ho han impedit els seus mateixos correligionaris. I de quina manera! Turbes, protestes, pressions contínues, querelles internes, vagues a dojo: això és el que les masses que votaren el Front Popular han ofert als seus governs perquè governessin.» Aquell mateix dia 12, hi hagué un nou assassinat al carrer,

el del tinent José del Castillo, de
filiació esquerrana.

El 14 de juliol, dimarts, vam conèixer
pels diaris la notícia de l'assassinat,
la vigília, del diputat José Calvo
Sotelo. El 16, dijous, estàvem
convidats a celebrar la festa de la
Mare de Déu del Carme a casa els
Escolà –una de les noies Escolà, que
després es va fer monja, es deia
Carme.

Érem allà, la tarda d'aquell dijous,
quan vam rebre un missatge del
pare, que havia telefonat dient que
tornéssim a Barcelona de seguida.

Li vaig comentar al Santiago:

–Segur que ja tenim aquí “la
militarada”. Hauran fet un
pronunciamiento , aquesta gent.

Vam fer broma, un cop més, amb
l'alarmisme dels pares, però, d'acord
amb la promesa feta, vam tornar a

casa, al carrer Balmes 129 bis,
cantonada Rosselló, aquella mateixa
nit.

Fou providencial. Diumenge 19, a
Caldetes, foren assassinats, a més a
més del rector, diverses persones de
famílies amigues, totes elles
conegudes nostres, i membres del
grup d'Acció Catòlica de la parròquia
de Caldetes –al qual tant el Santiago
com jo també pertanyíem–, que
normalment es reunia a la rebotiga
de la farmàcia. El farmacèutic fou un
dels que van morir, i també el metge
del poble.

A Barcelona, de fet, el terror va
començar abans, la nit de dijous 16 a
divendres 17.

Però a les llistes de purgues pendants
d'una ciutat tan gran com Barcelona,
abans no ens toqués a nosaltres, hi
devia haver molta més gent que en
un llogarret com Caldetes, i potser
fou pensant en això que els pares ens

van cridar. Seria més fàcil amagar-se a Barcelona que en un poblet on tothom ens coneixia, si anaven mal dades. Un cop més, el pare demostrà que tenia una gran intuïció.

Perquè quan encara no se sabia res d'en Franco, ni de l'Àfrica, ni de guerres, havia començat el terror. Fins aleshores, tot el que havia passat es podia considerar més o menys normal. Violència, crispació, fins i tot sang, però al capdavall, i forçant les coses, a tot el que havia passat se li podia trobar una justificació ni que fos llunyanament política.

La matinada del divendres 17, en efecte, ens despertaren els crits esfereïdors d'una senyora, prop de casa, que plorava perquè uns desconeguts s'enduien el seu marit.

Aquells xiscles de la veïna desconeguda van ser, per a mi, com si em treguessin una bena dels ulls.

Tenia 21 anys. I s'havien acabat les bromes.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/la-militarada-
memoria-ingenua/](https://opusdei.org/ca/article/la-militarada-memoria-ingenua/) (12/04/2026)